

Jasper Houtman is
eindredacteur financiële markten
van Het Financieele Dagblad

GRONDSTOFFEN

Hoelang ploetert de koffieboer nog voort?

De koffieprijs staat op het laagste niveau in jaren. Tot wanhoop van miljoenen boeren is verbetering niet in zicht. Colombia pleit al voor het schrappen van de 'oneerlijke en speculatieve' koffieprijs. Vijf vragen over de crisis op een markt van ruim \$200 mrd.

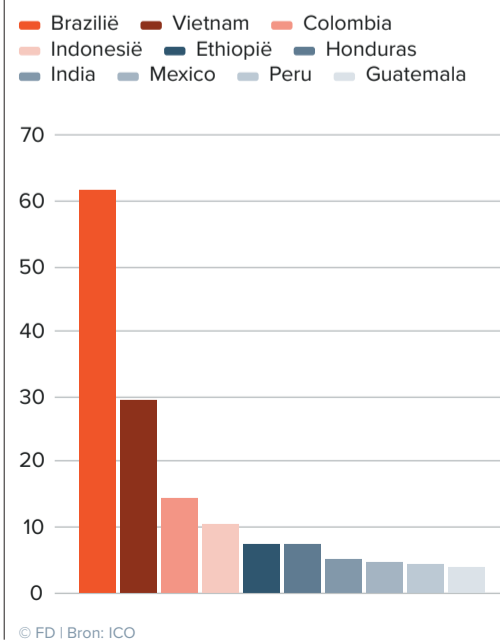
Eerst de radeloosheid die zich opdringt. 'Ze trokken in de Keniaanse regio Nyeri de koffiestruiken uit de grond, want met mais viel meer te verdienen. In het champagnegebied voor koffie!', vertelt de Nederlandse koffiehandelaar Menno Simons van Trabocca. 'Onze boeren lijden', zegt voorzitter Roberto Vélez van de Colombiaanse koffieorganisatie FNC. 'Ze moeten leveren voor een prijs die onder de productiekosten ligt. Zo is koffieproductie niet houdbaar.'

Dat botst nogal met het beeld van Juan Valdez, het reclame-icoon van de FNC. Met zijn strooien hoed, een ezeltje volgepakt met koffie en een eeuwige glimlach onder een volle snor laat Valdez al decennialang een onbekommerd leven onder de zon zien.

De realiteit is anders met een koffieprijs die recentelijk het laagste niveau in dertien jaar bereikte. Dat heeft ook elders ontwrichtende effecten. De boeren konden wel eens besluiten koffie te laten vallen voor het lucratievere coca, valt te beluisteren bij de Nederlandse koffieconsulent Willem Boot, tevens koffieboer in Panama. Of de boer laat de oogst hangen, zoals al gebeurde in Honduras, en pakt zijn biezen. 'Die groep staat mogelijk straks aan de grens met de VS.'

Brazilië met afstand aan kop

Grootste koffieproducenten in de wereld. In miljoen zakken koffiebonen van elk 60 kilogram.

1 De koffieprijs staat wel vaker laag. Wat is er nu anders? Het draait opnieuw om Brazilië, dat met zijn enorme productie de hele markt in beweging kan zetten. Vorig jaar leidde een overvloedige oogst tot een flink overschot op de markt, dit jaar waarschijnlijk weer. 'Dat drukt de koffieprijs', zegt grondstoffanalist Carlos Mera van Rabobank. De prijs van arabicabonen zakte in een jaar met ruim 25%, naar \$89,25 per Amerikaanse pond op vrijdag.

Die Braziliaanse macht zal niet snel afnemen. 'De grootschalige productie groeit daar, het land leent zich er goed voor', zegt Boot. 'Brazilië concurreert daarnaast op een oneerlijke manier met subsidies voor hun koffieproducenten.'

Mera: 'Het verschil met de vorige crisis is de zwakke Braziliaanse munt.' Die leidt tot meer export, vanwege de betaling in waardevolle dollars. 'Dat tast de prijs verder aan. De zwakte van de reaal verdwijnt pas als het land economische problemen oplost, zoals de hervorming van het pensioenstelsel.' Mera is daarom 'bearish' (negatief gestemd) over de koffieprijs.

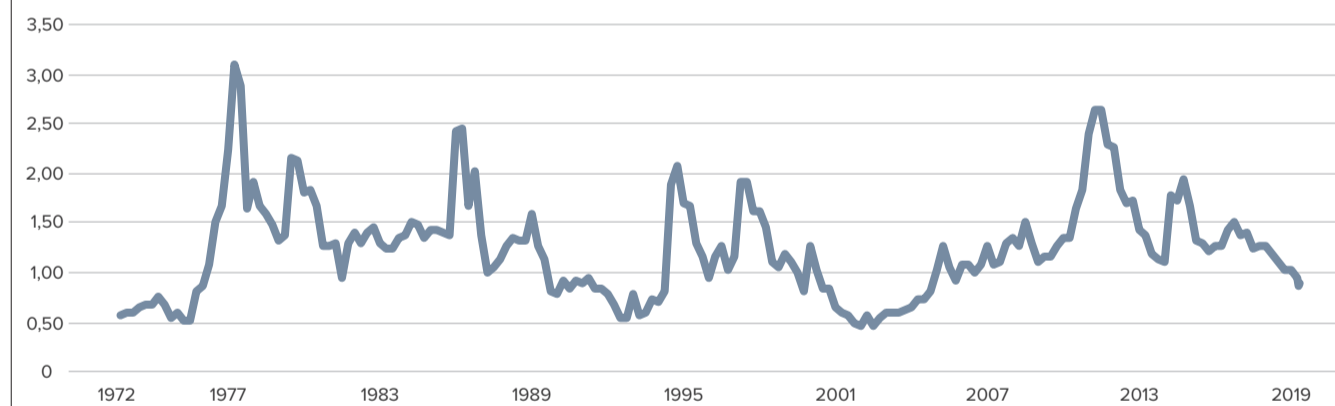
Een ander verschil: de armoede onder de circa 25 miljoen huishoudens die van koffie leven neemt toe. Terwijl de koffiemarkt jaarlijks met zo'n 2% groeit, 'zien koffietelers al decennia hun koopkracht teruglopen', aldus de producenten in maart. Zo'n \$200 mrd groot is die markt en 10% komt de koffieproducerende landen toe (2015).

2 De lage prijs maakt een cappuccino niet goedkoper. Hoe zit dat? 'Koffie gaat via zo'n dertig paar handen naar de consument', schetst Simons (Trabocca) de lange keten. Van een kop koffie in een café in de VS bestaat \$0,30 uit koffie, becijferde vakblad STIR vorig jaar, en de rest uit kosten voor huur, personeel, verzekeringen en melk voor de cappuccino.

De koffieprijs is dus maar een van de vele factoren voor bedrijven verderop in de keten. De focus in de sector lag de afgelopen jaren ook meer op concentratie, zoals rond het Luxemburgse JAB (Jacobs Douwe Egberts). Aandacht voor de eerste schakel in de keten is er wel; zo reserveer-

Arabicabonen: meer dal dan piek

Prijs in \$ per Amerikaanse pond. Koffietelers in Colombia zeggen met \$1,45 winst te maken.

© FD | Bron: Bloomberg

de Starbucks er recentelijk nog \$20 mln voor. Maar de inspanningen 'zijn nog onvoldoende', oordeelde koffieorganisatie ICO dit jaar.

Boot zegt dat het 'erg stil' is gebleven bij grote marktpartijen over de crisis. 'Ook bij de Specialty Coffee Association (SCA), een organisatie die zich inzet voor kwaliteitskoffie en duurzame handel. 'Dat is zuur, erg zuur.' Hij typeert het zwijgen als 'een moraalcrisis' in de koffie-industrie.

3 Waarom hangt iedereen dan toch zo aan die koffieprijs? In één woord: prijsstabiliteit. Grote koffiebranders, -handelaren en -retailers proberen de risico's van prijsfluctuaties weg te nemen met termijncontracten, oftewel afspraken over prijzen en leveranties in de toekomst, een gebruikelijke manier bij grondstoffen. De handel in die contracten (futures) gebeurt op de beurs, voor koffie is dat de ICE in New York. De koffieprijs die daardoor ontstaat voor zowel robusta- als arabicabonen (het C-contract) is een benchmark. Want afhankelijk van het land en de kwaliteit van de bonen gelden 'premies'; die voor Colombia ligt op 20% extra.

Die futurescontracten worden niet alleen verhandeld tussen grote partijen in de koffiehandel, maar ook door handelaren die hopen op een prijsbeweging. Net als bij aandelen. FNC-voorzitter Vélez wijt de huidige lage koffieprijs deels aan 'speculatie door hedgefondsen'. Zij kunnen short gaan, oftewel inzetten op een prijsdaling. Die shortposities lagen vorige maand op recordhoogte. Ook koffieorganisatie ICO levert geregeld die kritiek.

Analist Mera (Rabobank) ziet dat anders. 'Die shortposities drukken de prijs momenteel naar beneden. Maar het effect is beperkt in vergelijking met de rol van Brazilië.' Beleggers matigen de bestaande prijsfluctuaties ook, bleek al enkele keren uit onderzoek.

4 Wat als de producerende landen die koffieprijs eens negeren? Dat stelt de Colombiaanse FNC voor. 'Het C-contract weerspiegelt niet de daadwerkelijke prijs van koffie', aldus Vélez. Ook met de premie voor Colombiaanse bonen erbij (de 20%) is het onvoldoende, zegt hij. 'We hebben minimaal \$1,45 per pond nodig om winst te maken.'

“De armoede bij degenen die de koffie verbouwen is onaanvaardbaar en onhoudbaar”

Willem Boot
koffieconsulent

Het zijn nog plannen, maar Vélez klinkt stellig: 'Wie Colombiaanse koffie wil kopen moet straks de minimumprijs betalen.' Het voorstel slaat volgens hem aan bij andere landen. Het risico? 'Afnemers kunnen onze bonen vervangen door goedkopere alternatieven.'

Al eerder was er handel los van de volgende oogst', vat Simons (Trabocca) het samen.

Directe handel tegen een hogere prijs is een oplossing die Simons nu in het 'champagnegebied' in Kenia in de praktijk brengt. Dat had nogal wat voeten in aarde. De boeren wilden wel, ze krijgen de helft meer betaald dan voorheen, maar gevestigde marktpartijen lagen dwars. Simons verhaalt over intimidatie van boeren om zijn plan om zeep te helpen.

Volgens Boot zijn er vijf knoppen om aan te draaien. Betere kwaliteit en traceerbaarheid van de koffie levert een hogere prijs op. Zelf werkt hij in Colombia aan die route (via 'Coffee for peace in Colombia'), vooral om te voorkomen dat koffie ingeruild wordt voor het lucratievere coca. Andere middelen: innovatie in de productie stimuleren, binnenlandse consumptie aanjagen in de producerende landen en koffieorganisatie ICO de 'oneerlijke concurrentie' van Brazilië laten aanknopen.

Het begint volgens Boot met het te lijf gaan van de eerder genoemde 'moraalcrisis' in de koffiesector. Hij ziet een parallel met de financiële crisis, waarop ingrepen in die sector volgden. 'Zo'n discussie moet in de koffiewereld gevoerd worden. Ook in ons eigen belang. De armoede bij degenen die de koffie verbouwen, is onaanvaardbaar en onhoudbaar.'

5 Welke uitwegen zijn er uit de crisis? De meeste koffieboeren zien geen kans financiële buffers op te bouwen, valt bij meerdere partijen te beluisteren, ook niet wanneer de koffieprijs hoger staat. 'Ze kunnen niet eens verder kijken dan de volgende oogst', vat Simons (Trabocca) het samen.

Plukken, met de hand, van arabicabonen in Colombia. FOTO: GETTY IMAGES.